

Múzeumpedagógia az online térben

Bevezetés

A látogatók múzeumi szolgáltatásokkal kapcsolatos igényei az elmúlt években radikálisan megváltoztak. A múzeumok ma már nem pusztán a kiállításoknak otthont adó helyszínek, hanem az egész életen át tartó tanulás olyan színterei, ahol a látogatók különböző élményeket és tapasztalatokat kívánnak szerezni. A múzeumok sikerrel reagáltak az elmúlt időszak felgyorsult társadalmi, gazdasági és technológiai változásaira, hiszen szolgáltató jellegük erősítése mellett számos, a társadalmat, illetve annak különböző csoportjait támogató programot kínálnak világszerte, felvállalva olyan feladatokat is mint a társadalmi integráció, a fenntartható fejlődés vagy éppen meghatározott célcsoportok mentális jóllétének előmozdítása. A múzeumi kultúrákövetítés egyik fontos innovációja a multimédiás múzeumpedagógiai tartalmak és eszközök, illetve a múzeumi tanulással kapcsolatos online szolgáltatások, applikációk és módszertani segédletek megjelenése, majd egyre gyorsuló elterjedése volt az elmúlt időszakban. A múzeumpedagógiai szempontból innovatív múzeumi honlapok már eddig is számos módon tették lehetővé a látogatók bevonását, élményszerű tanulását vagy éppen szakmai felkészülését, azonban a COVID-19 által okozott krízishelyzet kapcsán elképesztő gyorsasággal és mértékben jelentek meg az innovációk az elmúlt két hónapban az online múzeumi tanulás területén. A tanulmány a múzeumpedagógiai szempontból különösen innovatívnak tekinthető múzeumi honlapok és a COVID-19 krízishelyzet kapcsán megindult online múzeumpedagógiai fejlesztések elemzését követően meghatározza az online múzeumi tanulás területén napjainkban tapasztalható trendeket.

Az online múzeumpedagógia nemzetközi jó gyakorlata

A Smithsonian Learning Lab az online múzeumpedagógia innovációjának egyik legmeghatározóbb felülete. A Smithsonian 19 múzeumának és egyéb intézményeinek több, mint egymillió képét, felvételét és szövegét közvetíti digitális formában annak érdekében, hogy az oldal látogatóit felfedezésre és a digitális anyagok kreatív felhasználására inspirálja.¹ A felület részint a pedagógusok felkészüléséhez nyújt módszertani és egyéb segítséget, másrészt pedig a gyerekek önálló ismeretszerzését és felfedezőkedvét hivatott előmozdítani. A digitális platform személyre szabott tanulási folyamatok létrehozását teszi lehetővé. Ennek megfelelően a Smithsonian által pedagógusok számára kínált segédletek nem hagyományos óratervek, hanem olyan források, amiket a tanárok osztályaik speciális igényeihez szabhatnak. Az online felületen elérhető források folyamatosan bővülnek nem csupán az intézmény szakemberei által közzétett dokumentumoknak köszönhetően, hanem azért is, mert a felhasználók maguk is megoszthatnak tartalmakat az oldalon.² A gyermekek kritikai gondolkodásának fejlesztése a honlap kiemelt célkitűzése. A platform lehetőséget biztosít a gyermekek számára, hogy saját gyűjteményeket hozzanak létre, kérdéseket tegyenek fel, valamint, hogy bemutassák tevékenységüket és kortársaikkal kommunikáljanak.³

A Smithsonian egyes múzeumai különösen élen járnak az online múzeumpedagógia innovációjában. A National Museum of American History például a tárgyakhoz való széleskörű hozzáférés biztosítása érdekében online gyűjteményt kínál a honlapján, mely a tárgyak és dokumentumok pontos meghatározása és történeti kontextusba helyezése mellett információkat közöl azokról a történetekről, melyek a tárgy begyűjtését megalapozták.⁴

¹ Smithsonian Learning Lab: <https://learninglab.si.edu/about> (2020.05.19.)

² Milligan, Darren: What is the Smithsonian Learning Lab? Online videó. Smithsonian Center for Learning and Digital Access. <https://learninglab.si.edu/about> (2020.05.19.)

³ Norbie, Stephanie: What is the Smithsonian Learning Lab? Online videó. Smithsonian Center for Learning and Digital Access. <https://learninglab.si.edu/about> (2020.05.19.)

⁴ National Museum of American History- About the Online Collection: <https://americanhistory.si.edu/collections/about-online-collection> (2020.05.19.)

A múzeum weboldalán kínált online kiállításokhoz kapcsolódóan pedig a honlap részletesen kidolgozott módszertani segítséget nyújt a pedagógusok számára. Az egyes kiállításokhoz kötődően a pedagógusok ingyenesen tölthetnek le a múzeumban osztályaikkal önállóan lebonyolítandó látogatás során alkalmazható, a múzeum játékos felfedezését elősegítő feladatlapokat, valamint a téma feldolgozását osztálytermi keretekben támogató, részletes módszertani segédleteket és feladatlapokat.⁵ A múzeumpedagógia nemzetközi trendjeihez kapcsolódva a National Museum of American History honlapja változatos programjavaslatokat kínál a múzeum falain kívüli, azonban témájában a múzeumi kiállításokhoz kapcsolódó tevékenységek lebonyolításához. Az intézmény még 1998-ban indította meg „A történet a történelemben”⁶ című projektjét, mely célul tűzte ki, hogy a gyerekeket tárgyakon, dokumentumokon, oral history-n és színvonalas gyermekirodalmon keresztül ismertesse meg a történelemmel, valamint, hogy felkeltse a leszakadó városi kerületek családjainak múzeummal kapcsolatos érdeklődését és hozzásegítse a gyerekeket ahhoz, hogy majdan elkötelezett híveivé váljanak az egész életen át tartó tanulásnak. A program eredményességvizsgálatából kiderült, hogy a kezdeményezés révén nőtt a résztvevő gyerekek múzeummal, történelemmel és olvasással kapcsolatos érdeklődésének szintje.⁷ Az eredeti kezdeményezéshez ma már online felület is kapcsolódik, ahol 23 témakör kapcsán ajánlanak egy-egy könyvet a gyerekek számára, illetve az érdeklődők tájékoztatást kapnak a múzeumban található, témakörhöz kapcsolódó tárgyokról, a történeti háttérrel, valamint az adott témában való elmélyedéshez ajánlott egyéb szakirodalomról, könyvekről. A meghatározott olvasmányhoz kapcsolódóan rövid módszertani segédlet, ún. reading guide ismerteti meg a szülőket és a pedagógusokat azzal, hogy a mű közös olvasása és a múzeum által megfogalmazott kérdések közös megvitatása kapcsán a gyerekek milyen ismeretekkel gazdagodnak, illetve, hogy mely készségeik kerülnek fejlesztésre, valamint, hogy milyen életkori csoport számára javasolt a könyv elolvasása. A módszertani segédlet rövid szöszedetben ismerteti azon kifejezések tartalmát, melyek értelmezése problematikus lehet a családok/gyerekek/ szülők számára. A dokumentumok javaslatokat fogalmaznak meg a szülők felkészülésével, valamint az olvasmányélmény kapcsán megvitatható kérdésekkel kapcsolatosan, továbbá tájékoztatják a pedagógusokat arról, hogy az adott tevékenység miben és miként kapcsolódik a történelemoktatásban az amerikai iskolákban kötelezően fejlesztendő kompetenciakörökhöz,⁸ külön kiemelve azt, hogy a 21. században releváns képességeket milyen módon fejleszti a program. (pl. tanulási és innovációs készségek; információs, média és technológiai készségek)⁹ Az intézmény 2011 óta hirdeti meg az 5-18 éves korosztályt megcélzó, „Invent It Challenge” című felhívását, aminek keretében a gyerekek a világ valós problémáira dolgoznak ki kreatív megoldásokat, javaslatokat és találmányokat.¹⁰ A gyerekek által kitalált innovációk, találmányok az alábbi lépcsőfokok mentén kerülnek kidolgozásra: „1. A probléma vagy igény azonosítása; 2. Kutatás lebonyolítása 3. Vázlat összeállítása 4. Prototípus megépítése 5. A találmány tesztelése 6. A találmány finomítása/ pontosítása 7. A találmány értékesítése.”¹¹ 2020-ban olyan találmányokat várnak a program keretében, melyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az egészséges ételek a világ minden részén folyamatosan elérhetővé váljanak valamennyi ember számára.

⁵ National Museum of American History- Learning Resources: <https://americanhistory.si.edu/america-on-the-move/learning-resources> (2020.05.19.)

⁶ The Story in History Project

⁷ Our History- A Proven Strategy: <https://amhistory.si.edu/ourstory/about/strategy.html> (2020.05.18.)

⁸ National Standards for History

⁹ Smithsonian- Reading Mr. Lincoln's Whiskers, Reading Guide. https://amhistory.si.edu/ourstory/pdf/lincoln/reading_whiskers.pdf (2020.05.19.)

¹⁰ National Museum of American History- Invent It Challenge: <https://invention.si.edu/calling-young-inventors> (2020.05.19.)

¹¹ National Museum of American History- Invent It Challenge: <https://invention.si.edu/calling-young-inventors> (2020.05.19.)

Az Art Institute of Chicago „JourneyMaker” online platformja segítségével a családok egyéni érdeklődésüknek megfelelő, személyre szabott látogatást tehetnek a múzeumban. Az angol, spanyol és kínai nyelven elérhető program 8 különböző témakörbe ágyazva (pl. „szuperhősök”; „időutazók”; „extrém és rendkívüli”; „múzeumi ottalvós program” stb.) kínál az egyéni érdeklődésnek megfelelő múzeumi tanulási lehetőséget és élményszerzést elsősorban a 3-12 éves gyermekekkel rendelkező családok számára, azonban az alkalmazás más korosztályok, célcsoportok által is jól használható. A szélesebb témakör kiválasztását követően az érdeklődők önállóan választhatják ki, hogy a program által nagy vonalakban felvázolt történet miként alakuljon, hiszen az egyes témaörökhöz kapcsolható műalkotások közül maguk választhatják ki azokat, melyeket be kívánnak vonni az aktuális történetbe. Az egyéni preferenciák beállítását követően az érdeklődők otthon kinyomtathatják a program által összeállított, játékos feladatokat tartalmazó, egyénre szabott guide-ot, mely a múzeummal kapcsolatos információk közlése mellett javaslatot tesz különböző, a múzeumlátogatás során megvalósítható tevékenységekre is.¹² A kifejezetten a családok számára kínált Journey Maker platform mellett a múzeum számos egyéb módon nyújt lehetőséget az online tanulásra.

A Metropolitan Múzeum honlapja sokféle módon inspirálja az online tanulást, ismeretszerzést és szórakozást. A „The Met 360° Project” 6 videó keretében ad lehetőséget az online látogatók számára, hogy megismerhessék a múzeum épületét és kiállításait. A projekt videói révén a látogatónak olyan benyomása lehet, mintha a nyitvatartási időt követően egyedül fedezné fel a múzeum gyűjteményeit.¹³ Különleges kezdeményezése a múzeum honlapjának a „Viewpoints: Body Language” platform, melyben a múzeum kurátorai, múzeumpedagógusai és különböző szakterületek szakemberei (zenészek, színészek, rendezők, tudósok) tárják fel véleményüket a múzeum 20 szobrának testbeszédével, testtartásával, arckifejezésével kapcsolatosan. A kezdeményezés illeszkedik abba a nemzetközi múzeumi trendbe, melyben a hagyományos, autoriter ismeretközlő szerep helyett a múzeum egyre inkább mint a látogatók tanulásának facilitátora jelenik meg, hiszen a program arra ösztönzi a látogatókat, hogy maguk is osszák meg a kérdéskörrel kapcsolatos interpretációikat a múzeum közösségi média felületein (facebook, instagram, twitter, pinterest).¹⁴

A hat évados „The Artist Project” keretében rövid videók formájában 120 művész ismerteti meg az érdeklődőket azzal, hogy a művészet mely szegmensei, alkotásai inspirálták őket leginkább.¹⁵ A Metropolitan Museum jelentős innovációja volt, amikor 2017-ben hallássérült látogatók számára hirdetett meg jelbeszédet, valós idejű streamelt tárlatvezetést a Facebook Live-on.¹⁶

A Metropolitan Múzeum online múzeumpedagógiai tevékenysége kapcsán feltétlenül szót kell ejtenünk a „#MetKids” felületről, melyet 7-12 éves gyerekek aktív közreműködésével kifejezetten gyerekek számára alkottak meg. A felületen elérhető egy interaktív térkép, melynek segítségével a gyerekek felfedezhetik a múzeum épületét és ikonikus tárgyait. Az egyes helyszíneket és tárgyakat bemutató szövegeket minden esetben röviden, érthetően, a gyerekek által használt nyelvezetnek megfelelően fogalmazták meg, ügyelve arra, hogy a kiemelt műtárgyak kapcsán ún. „Muris Tények”¹⁷ kis panel révén a gyerekek érdekességeket ismerhessenek meg az adott kiállítási tárgyról.¹⁸ A felületen a gyerekek kipróbálhatnak egy „időgépet” is, amely lehetőséget biztosít arra, hogy meghatározott történeti korszakok és földrajzi helyszínek kiválasztásával ismereteket szerezhessenek különféle témakörökről.¹⁹

¹² Art Institute of Chicago - Journey Maker: <http://journeymaker.artic.edu/> (2020.05.17.)

¹³ Metropolitan Museum - The Met 360° Project: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/met-360-project> (2020.05.17.)

¹⁴ Metropolitan Museum -Viewpoints: Body Language: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/viewpoints> (2020.05.18.)

¹⁵ Metropolitan Museum -The Artist Project: <http://artistproject.metmuseum.org/4/dawoud-bey/> (2020.05.18.)

¹⁶ Locker, Melissa: How the Met museum is becoming more inclusive with Facebook Live. Fast Company. 2018. 04.19. <https://www.fastcompany.com/40561429/how-the-met-museum-is-becoming-more-inclusive-with-facebook-live> (2020.05.20.)

¹⁷ Fun Facts

¹⁸ Metropolitan Museum - #MetKids: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/explore/> (2020.05.18.)

¹⁹ Metropolitan Museum - #MetKids: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/time-machine> (2020.05.18.)

A weboldalon továbbá olyan 3-4 perces videók is megtekinthetők, melyekben a múzeum különböző műtárgyaival kapcsolatos, gyerekek által megfogalmazott kérdésekre a kiállítás kurátora válaszol, aki egyúttal betekintést enged a múzeumi munka kulisszatitkaiba is.²⁰ A felületen mindemellett található egy, a gyermekek nyelvi kódjához illeszkedő, kifejezetten gyermekek számára létrehozott blog is.²¹ A múzeumi honlapok múzeumpedagógiai innovációjának egyik egyre gyakrabban előforduló formája, hogy a múzeum rövid videók formájában ad ötleteket különböző tárgyak elkészítéséhez, szabadidős tevékenységek lebonyolításához. A Metropolitan Múzeum pár perces, érthető videóiban gyerekek magyarázzák el a különféle tárgyak létrehozásának folyamatát. (pl. „Készíts kürtöt”²²) A tárgy elkészítési folyamatának videó formájában való bemutatása mellett a weboldalon információt találunk a szükséges alpanyagokról és meghatározásra kerül az az életkori csoport /célcsoport, mely számára a tevékenység ajánlott.

COVID-19 és az online múzeumpedagógia innovációi

A múzeumok rendkívül gyorsan és proaktívan reagáltak a COVID-19 által teremtett rendkívüli helyzetre, pár héten belül online szolgáltatások sokaságával jelentkeztek a már eddig is egyre bővülő online múzeumpedagógiai szolgáltatásaik mellett. Az online múzeumpedagógiai szolgáltatások nem csak az iskolai oktatás támogatása vagy a tanárok/ szülők múzeumpedagógiai módszertani segítése kapcsán kapnak kiemelkedő jelentőséget, hanem mint a pár hetes rendkívüli helyzet megmutatta, a lakosság elszigeteltségének csökkentésében is fontos szerepet töltenek be. Virtuális kiállításokkal, tanulást támogató tartalmakkal, játékokkal és egyéb innovatív online szolgáltatásokkal jelentkezett az elmúlt hetekben a múzeumok jelentős része. Nem csupán a múzeumok, de a múzeumi szakmai szervezetek is azonnal reagáltak a helyzetre.

A Múzeumok Nemzetközi Tanácsa (ICOM)²³ szintén proaktív módon kezelte a COVID-19 által előidézett krízishelyzetet. A koronavírus okozta krízis múzeumokra gyakorolt hatásának, a múzeumokat fenyegető veszélyeknek és a múzeumi kultúrák közvetítés potenciális innovációjának megvitatása érdekében az ICOM és az OECD közös webinar szervezett 2020 áprilisában. A webinar során megfogalmazódott, hogy a koronavírus rövid távon elsősorban gazdasági nehézségeket, míg közép és hosszabb távon a kutatás és a kulturális programok számának csökkenését, illetve a helyi fejlesztési projekteken való korlátozott részvételt hozhatja el a múzeumi szektor számára. Ugyanakkor megállapításra került az is, hogy a krízishelyzet másrésről a kultúra és az oktatás közti kapcsolódás erősödését is előidézheti, valamint, hogy mind inkább fontossá válik a múzeumok szerepe az emberek mentális egészségének biztosításában. A beszélgetésben részt vevő szakemberek megállapították, hogy a krízishelyzet a nehézségek mellett hatalmas lehetőségeket is magában hordoz a múzeumok számára, hiszen alkalmat ad arra, hogy újrastrukturálódjon a múzeumi szféra a gazdaság és a társadalom közötti kapcsolat, illetve, hogy a múzeumi kultúrák közvetítés a társadalmi kohézió egyik meghatározó tényezőjévé váljon.²⁴ Az ICOM egy 8 lépésből álló javaslatot is megfogalmazott azzal kapcsolatban, hogy a múzeumok miként erősíthetik a közösségek rezilienciáját a COVID-19 krízishelyzet alatt és után.²⁵

²⁰ Metropolitan Museum - #MetKids—Can a Painting Tell More Than One Story?: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/videos/MetKids-Can-a-Painting-Tell-More-Than-One-Story> (2020.05.18.)

²¹ Metropolitan Museum- #MetKids Blog: <https://www.metmuseum.org/blogs/metkids> (2020.05.18.)

²² Metropolitan Museum - #MetKids- Make a Horn: https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/videos/MetKids-Make-A-Horn?utm_medium=email&utm_source=Museum&utm_campaign=2020_0513_MetKids_Weekly&cs= (2020.05.18.)

²³ International Council of Museums

²⁴ ICOM | OECD Webinar: impact, innovations and planning for post-crisis. <https://icom.museum/en/covid-19/resources/icom-oecd-webinar/> (2020.05.20.)

²⁵ ICOM: Museums and COVID-19: 8 steps to support community resilience. 29.04.2020. <https://icom.museum/en/news/museums-and-covid-19-8-steps-to-support-community-resilience/> (2020.05.20.)

A NEMO (Európai Múzeumi Szervezetek Hálózata)²⁶ 2020. március 24 - 2020. április 30. között mintegy 48 ország közel 1000 múzeumában vizsgálta a rendkívüli helyzetre adott reakciókat, a kutatás eredményeit és a szakmai szervezet ez alapján megfogalmazott javaslatait 2020. május elején pedig közzé is tette.²⁷ A kutatás eredményei alapján a koronavírus okozta krízishelyzetben 5-ből 4 múzeum bővítette digitális szolgáltatásait a közönség elérése érdekében, gyakorta olyan módon, hogy egyébként más munkakörökben dolgozó munkatársakat is bevontak a digitális szolgáltatások kiterjesztése kapcsán bővülő feladatok ellátásába. A kutatási jelentés alapján jelenleg a vizsgált múzeumok közel fele kínál legalább egy online szolgáltatást és 5 intézményből 2 számolt be arról, hogy a koronavírus okozta rendkívüli helyzet kezdete óta növekedett a múzeumi honlap látogatóinak száma.²⁸ A tapasztalatok alapján a múzeumok közösségi média felülete mellett a múzeumpedagógiai vonatkozású online anyagok, a videók és filmek, illetve az online gyűjtemények és virtuális kiállítások bizonyultak a legnépszerűbbnek a vizsgált időszakban.²⁹

A Múzeumok Amerikai Szövetsége (AAM³⁰) a honlapján ingyenesen közzétett források és ajánlások segítségével kívánja ösztönözni az amerikai múzeumokat a közönséggel való kapcsolat erősítésére és változatos online szolgáltatások kidolgozására. Az AAM ajánlása a közönséggel való kapcsolatok erősítése érdekében a múzeumok online tevékenységének 4 területén fogalmaz meg javaslatokat:

- 1) „Egyedi kampányok és sorozatok meghirdetése a közösségi média felületeken
- 2) A látogatók bevonása valós idejű streamelt programokba
- 3) Virtuális túrák elérhetővé tétele
- 4) Virtuális és kiterjesztett valóság³¹

A koronavírus járványra reagálva a Smithsonian Learning Lab online felületén a pedagógusok számára egy új, távoktatási anyagokat összegző weboldal került kidolgozásra.³² A felületen a pedagógusok nem csak a Smithsonian múzeumainak, kutatóközpontjainak, könyvtárainak és levéltárainak több millió digitális forrásához férnek hozzá, hanem az intézmény múzeumpedagógusai és gyakorló pedagógusok által összeállított módszertani segédletek, valamint a feldolgozandó témakör kapcsán javasolt források listája is rendelkezésükre áll. A weboldal külön blokkokba rendezve kínál online forrásokat általában az amerikai pedagógusok és egy speciális blokkban kifejezetten a Washington D.C. oktatási intézményeiben tanító tanárok számára. Az egyes témakörökhöz kapcsolódó online forrásokra a pedagógusok életkori csoportok alapján kereshetnek rá mindkét esetben.³³ A Smithsonian keretében 1988 óta működő SEEC már 2020 márciusában javaslatot tett közzé a weboldalon a kisgyermeket gondozók számára azzal kapcsolatosan, hogy miként lehet feltárni az egész kicsi gyermekek számára a koronavírus okozta kihívásokat és krízishelyzetet.³⁴

Az intézmény előre meghatározott időszakokban online konzultációt biztosít a pedagógusok számára, ahol lehetőség nyílik az online felület alkalmazásával kapcsolatosan felmerülő kérdések

²⁶ Network of European Museum Organisations

²⁷ NEMO (2020): Survey on the impact of the COVID-19 situation on museums in Europe

Final Report https://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_COVID19_Report_12.05.2020.pdf (2020.05.18.)

²⁸ NEMO (2020): Survey on the impact of the COVID-19 situation on museums in Europe

Final Report. p.2. https://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_COVID19_Report_12.05.2020.pdf (2020.05.18.)

²⁹ uo. p.16.

³⁰ American Alliance of Museums

³¹ AAM: 4 Ways Museums Can Successfully Leverage Digital Content and Channels during Coronavirus (COVID-19): <https://www.aam-us.org/2020/03/25/4-ways-museums-can-successfully-leverage-digital-content-and-channels-during-coronavirus-covid-19/> (2020.05.20.)

³² Smithsonian Distance Learning Resources. Training. Support: <https://learninglab.si.edu/distancelearning> (2020.05.19.)

³³ Smithsonian Learning Lab - Smithsonian Distance Learning Resources. Training. Support. <https://learninglab.si.edu/distancelearning> (2020.05.19.)

³⁴ Smithsonian Early Enrichment Center

megbeszélésére.³⁵ Az online, élőben közvetített konzultációk rögzített változatát az intézmény elérhetővé tette a youtube felületén is.³⁶ Az intézmény által kínált online konzultációk kiválóan példázják, hogy napjainkra miként vált meghatározóvá a múzeumok szolgáltató jellege, illetve a kezdeményezés jól tükrözi, hogy a múzeumok miként bővítik a társadalmat szolgáló feladatvállalásaikat.

A Smithsonianhez tartozó National Museum of American History a koronavírus járvány kapcsán ingyenesen elérhetővé tette az angol és spanyol nyelven elérhető, számítógépeken és okostelefonokon egyaránt követhető online multimédiás túráit.³⁷ A felnőttek és a gyerekek számára különböző felületeken kínált multimédiás túrák keretében a múzeum kurátorai ismertetik meg az érdeklődőket a múzeumban található tárgyakkal és az azokhoz kapcsolódó háttérinformációval.³⁸ A rövid, másfél - 2 perces online anyagok érdekes, ugyanakkor lényegre törő információkat közölnek az adott tárgyról.

A Metropolitan Múzeum MetKids oldal iránt 1669 százalékkal nőtt az érdeklődés 2020. március 12. és április 5. között.³⁹ A Metropolitan Múzeum olyan újabb innovatív tanulási lehetőségeket is kínál a múzeum kényszerű zárva tartása óta, mint a kifejezetten a kisgyermekes családok számára kínált „Storytime in the Met” címet viselő, 7-12 perces online program, melyet az érdeklődők minden csütörtökön déltől követhetnek a múzeum facebook és youtube felületén.⁴⁰ A képeskönyvek játékos, énekkel és történetekkel kiegészített bemutatása kapcsán minden alkalommal megemlítésre kerül a múzeum egyik műtárgya, amely valamely módon kapcsolható a videóban bemutatott meséhez. A múzeum sikeresen ágyazta online mesébe a múzeum egyes műtárgyaival kapcsolatos érdeklődés felkeltését.⁴¹

A COVID-19 okozta krízishelyzetre reagálva az Arts Institute Chicago a virtuális túrák mellett pár perces audió bemutatókat kínál a múzeum tárgyainak megmutatására, illetve egy interaktív felületet, melynek segítségével El Greco munkásságát ismerhetik meg az érdeklődők, betekintést nyerve a restaurálás színpalák mögötti munkájába is.⁴²

A Peabody Museum of Natural History egy új online platformot dolgozott ki a COVID-19 okozta kényszerű zárva tartásra reagálva. A Peabody@Home felület a múzeum digitális forrásait, oktatási anyagait és online elérhető érdekességeit foglalja össze, többek között egy letölthető kifestő könyvet tettek közzé a múzeumban bemutatott ősi állatokról. A kifestőkönyv a kiszínezhető lapok mellett rövid, frappáns blokkokban foglalja össze a múzeumban kiállított példányokkal kapcsolatos legfontosabb információkat.⁴³

³⁵ Smithsonian Learning Lab - Smithsonian Distance Learning Resources. Training. Support. <https://learninglab.si.edu/distancelearning> (2020.05.19.)

³⁶ Smithsonian Learning Lab Online Office Hours: <https://www.youtube.com/watch?v=pyT6s2qxeMQ> (2020.05.19.)

³⁷ National Museum of American History, Behring Center: <https://americanhistory.si.edu/visit#tours> (2020.05.19.)

³⁸ National Museum of American History, Behring Center, Multimedia Tours: <https://tour.aiwebservices.com/c/nmah/select> (2020.05.18.)

³⁹ Loos, Ted: (2020): Class Is in Session Everywhere Now -The New York Times Online. 24.04.2020. <https://www.nytimes.com/2020/04/23/education/learning/coronavirus-education-opportunities.html> (2020.05.18.)

⁴⁰ Metropolitan Museum - Storytime with The Met: <https://www.metmuseum.org/events/programs/met-tours/storytime-in-nolen-library> (2020.05.19.)

⁴¹ Storytime with The Met: "Wolf! Wolf!" by John Rocco: <https://www.youtube.com/watch?v=jgwPEkygxNE> (2020.05.17.); Storytime with The Met: "Red: A Crayon's Story" by Michael Hall: <https://www.youtube.com/watch?v=rb3VAlNy8f8> (2020.05.17.)

⁴² Art Institute Chicago – El Greco: The Assumption of the Virgin: <https://www.artic.edu/interactive-features/the-assumption-of-the-virgin> (2020.05.17.)

⁴³ Yeal Peabody Museum of Natural History - A Coloring Book: <https://peabody.yale.edu/education/explore-highlights-peabody-museum-coloring-book> (2020.05.19.)

A tanárok koronavírus következtében megjelenő új feladatainak ellátását online források felsorolásával⁴⁴, valamint múzeumpedagógusok és tanárok együttműködésében kidolgozott, az amerikai oktatási standardok követelményeit szem előtt tartó, meghatározott életkori csoportok számára kínált óravázlatok közzétételével segíti az online platform.⁴⁵ A felületen egy online videót is közzétett az intézmény, melyben a múzeum szakembere és a Yale diákja mesél a gyerekeknek a dinoszauruszok fossziliákba zárt lábnyomairól valamint egy múzeumban önkéntes munkát végző középiskolás diák bemutatja, hogy miként készíthetik el a gyerekek saját dinoszaurusz-lábnyomaikat otthon.⁴⁶ Mindemellett lehetőség nyílik a múzeum online gyűjteményeinek megismerésére, ahol az érdeklődők kulcsszavak, illetve témakörök megjelölése révén fedezhetik fel a gyűjtemény több, mint 5 millió katalogizált példányát és tárgyát.⁴⁷

A new orleans-i The National WWII Museum kifejezetten a koronavírus kapcsán hozott létre egy online platformot, ahol óraterveket, esszéket, webinárokot és otthon végezhető tevékenységekre vonatkozó javaslatokat kínál tanárok és diákok számára.⁴⁸ A Zoom-on lebonyolított, bárki számára ingyenes csatlakozási lehetőséget biztosító webinarokat heti rendszerességgel hirdeti meg az intézmény. „A gyűjteménytől az osztályteremig” címet viselő felület⁴⁹ a második világháborúval kapcsolatos négy nagyobb tematikai egységben kínál esszéket, óraterveket, videó és audió felvételeket, oral history forrásokat, térképeket, idővonalakat, stb. a témakörrel foglalkozó pedagógusok számára. A pedagógusok a weboldalon létrehozhatják saját osztálytermüket, ahova a letöltött dokumentumokat elmenthetik. A platform továbbá követi a múzeumpedagógia nemzetközi trendjeiben napjainkra egyre inkább meghatározóvá váló interdiszciplináris szemléletet azzal, hogy a honlapján közvetített „Real World Science” felületen a második világháború példája kapcsán azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a kihívások és nehézségek miként fordítják a társadalmat a STEM, azaz a tudomány, technológia, műszaki tudományok és matematika⁵⁰ felé.⁵¹

A san franciscoi Exploratorium olyan hands on tevékenységeket ajánl honlapján, melyekhez kapcsolódóan a járványok tudományos hátterével, illetve a fertőzés elleni védekezés lehetőségeivel ismertetik meg a gyerekeket. A manuális tárgykészítés kapcsán a gyerekek a vírusok megjelenéséről és terjedéséről szerezhetnek információkat. A kifejezetten a COVID-19-nek szentelt online platformon közérthető, rövid, érdekes videókat és cikkeket közöl a múzeum a koronavírusról és a vírussal szembeni védekezés lehetőségeiről.⁵²

A National Museums Liverpool „My Home is My Museum” címmel, 4-11 éves gyerekek számára indított el egy különleges projektet a krízishelyzet kialakulását követően. A projekt keretében a gyerek kétféle feladat közül választhatnak. Összeállíthatnak egy listát 10, saját magukat jól bemutató tárgyról, majd mellékelhetnek egy rövid leírást arról, hogy az adott tárgyak miért kerültek be a listába vagy elkészíthetik önálló művészeti galériájukat a számukra fontos emberekről készített saját alkotásaik felhasználásával. Következő lépésként a gyerekeknek el kell nevezniük a kiállításukat, majd meg kell tervezniük a kiállítás poszterét. Végül egy felnőtt segítségével a gyerekeknek egy maximum egy perces promóciós videót kell készíteniük a kiállításról, amit a múzeum közösségi média felületén kell megosztaniuk #MyHomeIsMyMuseum hashtaggel.

⁴⁴ Yeal Peabody Museum of Natural History – Teacher Resources: <https://peabody.yale.edu/teachers> (2020.05.19.)

⁴⁵ Yeal Peabody Museum of Natural History – Lesson Plans & Activities: <https://peabody.yale.edu/education/teachers/lesson-plans-activities> (2020.05.19.)

⁴⁶ Walking in the Steps of Dinosaurs--Lesson & Activity: <https://www.youtube.com/watch?v=mc-rdpOrRgE> (2020.05.19.)

⁴⁷ Yale Peabody Museum Collections Search: <https://collections.peabody.yale.edu/search/> (2020.05.19.)

⁴⁸ The National WWII Museum- World War II at Home ONLINE LEARNING RESOURCES FOR TEACHERS AND STUDENTS: <https://www.nationalww2museum.org/students-teachers/distance-learning/world-war-ii-home> (2020.05.20.)

⁴⁹ From the Collection to the Classroom

⁵⁰ STEM - Science, Technology, Engineering, Math

⁵¹ The National WWII Museum- Real World Science: <https://www.ww2classroom.org/search?q=search&subjects=4> (2020.05.20.)

⁵² Exploratorium: COVID-19 Science. Viruses and Us. <https://www.exploratorium.edu/learn> (2020.05.20.)

A legjobb alkotásokból a múzeum egy speciális digitális, online kiállítást fog létrehozni, illetve a múzeum újra nyitását követően a nyertesek egy délutánt tölthetnek el a múzeum kurátorával, aki a blockbuster kiállítások és a múzeumi munka kulisszatitkaiba avatja majd be a gyerekeket.⁵³

A zürichi MuDA – Digitális Művészet Múzeum különböző életkori csoportok igényeinek megfelelő, többnyelvű real time online órákat kínált fel a koronavírus okozta vészhelyzet kialakulását követően. Az érdeklődők szerteágazó témakörökben (biológia, geometria, elektronika, robotika, animáció, film, zene, stb.) meghirdetett, német, angol, francia, olasz és svájci német nyelven kínált online kurzusokhoz csatlakozhatnak.⁵⁴

A közösségi média felületeken streamelhető real time programok különleges lehetőséget nyújtanak a hagyományos múzeumlátogatás pótlására, illetve az online látogatók széles körét képesek elérni. Például a stockholmi Moderna Museet 2020 márciusában és áprilisában „Túrák a karosszékéből” címmel naponta streamelt 10 perces real time programokat a múzeum facebook oldalán, melyek a múzeum dolgozóinak interpretációjában betekintést nyújtanak a múzeum gyűjteményébe. A program 2020 májusában hetente egyszer jelentkezik.⁵⁵

A koronavírus kapcsán továbbá általánossá vált, hogy múzeumok #MuseumFromHome hashteggel próbálják bevonni online szolgáltatásaikban a látogatókat a közösségi média felületeken.

Nemzetközi trendek a múzeumi tanulás online támogatásában

A múzeumi weboldalak egyre több olyan szolgáltatást nyújtanak, melyek a valós és virtuális látogatók tanulását segítik, illetve mind több múzeum kínál a múzeumi tartalmak minél hatékonyabb befogadását elősegítő módszertani segédleteket. Napjainkra a múzeumi kultúrák közvetítés nemzetközi gyakorlatában fontos trenddé vált, hogy a múzeumi honlapok a múzeumlátogatás előkészítését, lebonyolítását és a tapasztaltak összefoglalását támogató módszertani segédletekkel és hasznos tippekkel segítik a pedagógusokat és a szülőket a múzeumi tanulás eredményességének és élményszerűségének előmozdítása érdekében.

Ahogy az oktatás és általában az élet egyéb területein, úgy az online múzeumpedagógiában is az egyik legjelentősebb trend napjainkban a személyre szabott oktatási formák és szolgáltatások térhódítása.

Egyre gyakrabban találkozhatunk azzal a megoldással, hogy a múzeumi tárgyak, gyűjtemények vagy az azokhoz kapcsolódó háttérismeretek közvetítése kapcsán a kurátorok mellett egyéb szakemberek, művészek, illetve akár a muzeológiai munkában nem is érintett személyek interpretációit is megismerhetjük a múzeumi honlapokon. Az egyes tárgyak különféle interpretációinak egymás melletti megjelenítése szintén egyre elterjedtebb. Továbbá fontos trendként határozható meg az is, hogy mind több múzeum ösztönzi látogatóit egyéni interpretációk megfogalmazására. E két jelenség szorosan kapcsolódik a múzeum interpretációs monopóliumát lebontó és a múzeumot mint a látogatók tanulását facilitáló intézményt meghatározó új muzeológiai szemlélethez.

A múzeumi tanulásban mind fontosabb szerepe van a podcastnak, a webinaroknak, illetve múzeumi honlapokon elérhető, ismeretszerzést vagy képességek fejlesztését támogató videó és audió anyagoknak. Napjainkra múzeumok sokasága kínálja már műtárgyainak 3D interaktív bemutatását a virtuális valóság segítségével. A közösségi médiafelületek immáron nem csupán a múzeumpedagógiai programok népszerűsítésének kiemelkedő jelentőségű csatornáit, hanem az online múzeumi tanulásban is fontos szerepet kapnak. Az online múzeumpedagógia legújabb trendjeként a közösségi média múzeumpedagógiai felületként való alkalmazása, a valós idejű streamelt múzeumi programok, illetve a virtuális és kiterjesztett valóság egyre szélesebb körű múzeumpedagógiai alkalmazása határozható meg.

Az online múzeumpedagógiában egyre inkább elterjednek a gyerekek aktív közreműködésével készülő, kortárs csoportoknak szánt videók és blogok, valamint a múzeumi tartalmakkal kapcsolatos, de a múzeum falain kívül végezhető aktivitásokra vonatkozó javaslatok. Ahogyan a

⁵³ National Museums Liverpool: My Home is My Museum. <https://www.liverpoolmuseums.org.uk/my-home-my-museum> (2020.05.20.)

⁵⁴ MUDA- Corona Creative Classes: <https://muda.co/ccc/> (2020.05.18.)

⁵⁵ Moderna Museet: Sofa Tours: <https://www.modernamuseet.se/stockholm/en/event/sofa-tours/> (2020.05.20.)

hagyományos múzeumpedagógiában, az online térben megvalósuló múzeumi tanulás esetében is kiemelkedő szerepet kap az interdiszciplináris szemlélet érvényesítése. A múzeumi tanulást támogató online tartalmak kidolgozása kapcsán fokozottabb együttműködés valósul meg a múzeumpedagógusok és a pedagógusok között. Az online szolgáltatások bővülése miatt szükségessé válik a múzeumpedagógusok digitális kompetenciáinak fejlesztése.

A múzeumok mentális jóllét támogatásában betöltött szerepe napjainkra nyilvánvalóvá vált, különösen a deprivált rétegek társadalmi integrációját célzó kezdeményezések és a múzeumi senior, illetve demens programok kapcsán. A COVID-19 krízishelyzet során kiderült, hogy a múzeumok online szolgáltatásai, illetve az online múzeumpedagógiai programok révén eredményesen csökkenthető a szélesebb társadalom izolációja is.

Összegzés:

A koronavírus járvány következtében drasztikusan felgyorsult az online múzeumpedagógiai innovációk elterjedése. A múzeumpedagógiai szempontból kiemelkedően innovatív múzeumok által az elmúlt pár évben kidolgozott online tanulási formákat az intézmények kényszerű zárva tartása kapcsán a múzeumok széles köre kezdte el kínálni. A múzeumok digitális tartalmihoz való hozzáférés olyan radikális módon növekedett a COVID-19 okozta krízis következtében, hogy ez maga után vonja a múzeumi kultúrákövetítés fogalmában és tartalmában a korábbi hangsúlyok átrendeződését. Valószínűsíthető, hogy a múzeumpedagógia jövőbeli innovációjában még a múzeumok újbóli megnyitását követően is a valós idejű streamelt programok és virtuális túrák számának radikális növekedése, a múzeumi tanulást támogató online anyagok és módszertani segédletek fejlesztése, valamint a virtuális és kiterjesztett valóság jelenleginél jóval szélesebb körű alkalmazása lesz meghatározó.

Irodalom:

AAM: 4 Ways Museums Can Successfully Leverage Digital Content and Channels during Coronavirus (COVID-19): <https://www.aam-us.org/2020/03/25/4-ways-museums-can-successfully-leverage-digital-content-and-channels-during-coronavirus-covid-19/> (2020.05.20.)

Art Institute Chicago – El Greco: The Assumption of the Virgin: <https://www.artic.edu/interactive-features/the-assumption-of-the-virgin> (2020.05.17.)

Art Institute of Chicago - Journey Maker: <http://journeymaker.artic.edu/> (2020.05.17.)

Exploratorium: COVID-19 Science. Viruses and Us. <https://www.exploratorium.edu/learn> (2020.05.20.)

ICOM: Museums and COVID-19: 8 steps to support community resilience. 29.04.2020. <https://icom.museum/en/news/museums-and-covid-19-8-steps-to-support-community-resilience/> (2020.05.20.)

ICOM | OECD Webinar: impact, innovations and planning for post-crisis. <https://icom.museum/en/covid-19/resources/icom-oecd-webinar/> (2020.05.20.)

Locker, Melissa: How the Met museum is becoming more inclusive with Facebook Live. Fast Company. 2018. 04.19. <https://www.fastcompany.com/40561429/how-the-met-museum-is-becoming-more-inclusive-with-facebook-live> (2020.05.20.)

Loos, Ted: (2020): Class Is in Session Everywhere Now -The New York Times Online. 24.04.2020. <https://www.nytimes.com/2020/04/23/education/learning/coronavirus-education-opportunities.html> (2020.05.18.)

Metropolitan Museum -The Artist Project: <http://artistproject.metmuseum.org/4/dawoud-bey/> (2020.05.18.)

Metropolitan Museum - The Met 360° Project: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/met-360-project> (2020.05.17.)

Metropolitan Museum -Viewpoints: Body Language: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/viewpoints> (2020.05.18.)

Metropolitan Museum - #MetKids: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/explore/> (2020.05.18.)

Metropolitan Museum - #MetKids: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/time-machine> (2020.05.18.)

Metropolitan Museum - #MetKids—Can a Painting Tell More Than One Story?: <https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/videos/MetKids-Can-a-Painting-Tell-More-Than-One-Story> (2020.05.18.)

Metropolitan Museum - #MetKids- Make a Horn: https://www.metmuseum.org/art/online-features/metkids/videos/MetKids-Make-A-Horn?utm_medium=email&utm_source=Museum&utm_campaign=2020_0513_MetKids_Weekly&cs= (2020.05.18.)

Metropolitan Museum- #MetKids Blog: <https://www.metmuseum.org/blogs/metkids> (2020.05.18.)

Metropolitan Museum - Storytime with The Met: <https://www.metmuseum.org/events/programs/met-tours/storytime-in-nolen-library> (2020.05.19.)

Milligan, Darren: What is the Smithsonian Learning Lab? Online video. Smithsonian Center for Learning and Digital Access. <https://learninglab.si.edu/about> (2020.05.19.)

Moderna Museet: Sofa Tours: <https://www.modernamuseet.se/stockholm/en/event/sofa-tours/> (2020.05.20.)

MUDA- Corona Creative Classes: <https://muda.co/ccc/> (2020.05.18.)

National Museum of American History- About the Online Collection: <https://americanhistory.si.edu/collections/about-online-collection> (2020.05.19.)

National Museum of American History, Behring Center: <https://americanhistory.si.edu/visit#tours> (2020.05.19.)

National Museum of American History, Behring Center, Multimedia Tours: <https://tour.aiwebservices.com/c/nmah/select> (2020.05.18.)

National Museum of American History- Invent It Challenge: <https://invention.si.edu/calling-young-inventors> (2020.05.19.)

National Museum of American History- Learning Resources: <https://americanhistory.si.edu/america-on-the-move/learning-resources> (2020.05.19.)

National Museums Liverpool: My Home is My Museum. <https://www.liverpoolmuseums.org.uk/my-home-my-museum> (2020.05.20.)

NEMO (2020): Survey on the impact of the COVID-19 situation on museums in Europe
Final Report https://www.nemo.org/fileadmin/Dateien/public/NEMO_documents/NEMO_COVID19_Report_12.05.2020.pdf (2020.05.18.)

Norbie, Stephanie: What is the Smithsonian Learning Lab? Online video. Smithsonian Center for Learning and Digital Access. <https://learninglab.si.edu/about> (2020.05.19.)

Sketchfab- British Museum: <https://sketchfab.com/britishmuseum> (2020.05.20.)

Smithsonian Learning Lab: <https://learninglab.si.edu/about> (2020.05.19.)

Smithsonian Learning Lab - Smithsonian Distance Learning Resources. Training. Support. <https://learninglab.si.edu/distancelearning> (2020.05.19.)

Smithsonian Learning Lab Online Office Hours: <https://www.youtube.com/watch?v=pyT6s2qxeMQ> (2020.05.19.)

Smithsonian - Our History- A Proven Strategy: <https://amhistory.si.edu/ourstory/about/strategy.html> (2020.05.18.)

Smithsonian - Reading Mr. Lincoln's Whiskers, Reading Guide. https://amhistory.si.edu/ourstory/pdf/lincoln/reading_whiskers.pdf (2020.05.19.)

The National WWII Museum- Real World Science: <https://www.ww2classroom.org/search?q=search&subjects=4> (2020.05.20.)

The National WWII Museum – Students & Teachers: <https://www.nationalww2museum.org/students-teachers> (2020.05.20.)

The National WWII Museum- World War II at Home ONLINE LEARNING RESOURCES FOR TEACHERS AND STUDENTS: <https://www.nationalww2museum.org/students-teachers/distance-learning/world-war-ii-home> (2020.05.20.)

Yale Peabody Museum - Collections Search: <https://collections.peabody.yale.edu/search/> (2020.05.19.)

Yael Peabody Museum of Natural History - A Coloring Book: <https://peabody.yale.edu/education/explore-highlights-peabody-museum-coloring-book> (2020.05.19.)

Yael Peabody Museum of Natural History – Lesson Plans & Activities: <https://peabody.yale.edu/education/teachers/lesson-plans-activities> (2020.05.19.)

Yael Peabody Museum of Natural History – Teacher Resources: <https://peabody.yale.edu/teachers> (2020.05.19.)

Youtube- Storytime with The Met: "Red: A Crayon's Story" by Michael Hall: <https://www.youtube.com/watch?v=rb3VAINy8f8> (2020.05.17.)

Youtube- Storytime with The Met: "Wolf! Wolf!" by John Rocco: <https://www.youtube.com/watch?v=jgwPEkygxNE> (2020.05.17.)

Youtube- Walking in the Steps of Dinosaurs--Lesson & Activity: <https://www.youtube.com/watch?v=mc-rdpOrRgE> (2020.05.19.)